

เจ็ดทศวรรษวารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย: เหลียวหลังไปแล้วแลหน้า Seven Decades of the Journal of the Psychiatric Association of Thailand: Looking Back and Then Looking Forward

พิเชฐ อุดมรัตน์*

*คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ด้วยปีนี้เป็นปีที่ 70 ของวารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย ตัวผมในฐานะสมาชิกสมาคมจิตแพทย์ฯ ผู้ติดตามอ่านวารสารนี้อยู่เป็นประจำและเคยเป็นอดีตบรรณาธิการ รวมทั้งอดีตนายกสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย จึงได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวารสารสมาคมฯ เท่าที่ผมรู้ มาให้สมาชิกได้ทราบและเพื่อเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ หากจะมีการสืบค้นเกี่ยวกับเรื่องวารสารสมาคมจิตแพทย์ฯ ในอนาคต ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

จุดเริ่มต้น พัฒนาการ และบรรณาธิการของวารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย

ด้วยสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทยได้มีวัตถุประสงค์ตั้งแต่แรกที่จะบำรุงและส่งเสริมวิชาการจิตเวชศาสตร์ ด้วยการตีพิมพ์วารสารวิชาการอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2499 สมาคมจิตแพทย์ฯ จึงได้ออกวารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 โดยมี พญ.จันทนา สุขวณิช เป็นบรรณาธิการ โดยในระยะแรกวารสารได้จัดพิมพ์ปีละ 2 ฉบับ คือเดือนมกราคม - มิถุนายน และเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม และสำหรับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่สมาชิกสมาคมจิตแพทย์ฯ แต่ประสงค์จะสมัครเป็นสมาชิกวารสาร จะต้องจ่ายเงินเป็นค่าบำรุงปีละ 20 บาท หลังจากนั้นวารสารสมาคมฯ ได้จัดพิมพ์ออกมาอย่างต่อเนื่องและเพิ่มเป็นปีละ 4 ฉบับ มาจนถึงปัจจุบัน แม้บางช่วงจะขาดแคลนบทความทางวิชาการจนไม่สามารถออกตามกำหนดเวลาอยู่บ้าง หรือมีการควบรวมวารสาร 2 ฉบับ ออกมาในเล่มเดียว เพื่อให้วารสารได้ออกมาตามกำหนด แต่อุปสรรคที่กล่าวมาข้างต้นนั้นเกิดขึ้นเพียงช่วงระยะเวลาสั้นๆ ส่วนมากจะเกิดขึ้นในช่วงที่บรรณาธิการ

คนใหม่มาทำงานและได้รับแจ้งจากบรรณาธิการคนก่อนว่าไม่มีบทความใดเหลือค้างไว้

ตลอดระยะเวลา 70 ปีที่ผ่านมา วารสารสมาคมจิตแพทย์ฯ ได้มีพัฒนาการมาตามลำดับ โดยมีจิตแพทย์ที่อุทิศตนมารับหน้าที่เป็นบรรณาธิการต่อเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบันเป็นจำนวนทั้งสิ้น 17 คน เป็นจิตแพทย์ชาย 10 คน และจิตแพทย์หญิง 7 คน โดยบรรณาธิการส่วนใหญ่ (14 คน) เป็นจิตแพทย์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล ที่เหลืออีก 3 คน เป็นจิตแพทย์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในต่างจังหวัด แบ่งเป็นภาคใต้ ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ โดยบรรณาธิการที่ปฏิบัติหน้าที่นานที่สุด คือ ศ.พญ.สุวรรณา อรุณพงศ์ไพศาล (พ.ศ. 2549 - 2564) และจิตแพทย์อาวุโสที่เคยเป็นบรรณาธิการเมื่อนับถึงปัจจุบันในปี พ.ศ. 2568 ก็พบว่าได้ถึงแก่กรรมไปหลายคนแล้ว โดยล่าสุด คือ ศ.นพ.อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม ที่เคยเป็นบรรณาธิการเมื่อ พ.ศ. 2519 - 2520 ได้ถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ. 2566 ด้วยโรคหัวใจล้มเหลวเฉียบพลัน สิริอายุ 81 ปี สามารถดูรายชื่อบรรณาธิการทั้งหมดได้จากบทความเรื่อง 70 ปีของสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย : จากอดีตถึงปัจจุบัน¹

เหลียวหลังดูวารสารสมาคมจิตแพทย์ฯ ฉบับพิเศษ

ที่ผ่านมาได้มีการจัดทำวารสารสมาคมจิตแพทย์ฯ ฉบับพิเศษ เนื่องในวาระต่างๆ ดังนี้

1. ได้มีการคาดปึกเป็นสีทองในส่วนมุมบน ฝั่งซ้ายของวารสาร ฉบับที่ 4 ของปี พ.ศ. 2532 และพิมพ์คำว่า “๑๐๐ ปีจิตเวชศาสตร์” โดยบทความส่วนใหญ่ที่ตีพิมพ์ในวารสารฉบับ

Corresponding author: พิชเชฐ อุดมรัตน์

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อีเมล: pudomratn74@gmail.com

วันรับ 4 มกราคม 2568 วันแก้ไข 17 กุมภาพันธ์ 2568 วันตอบรับ 22 กุมภาพันธ์ 2568

ดังกล่าว มาจากการประชุมวิชาการประจำปีในปีนั้น เช่น พระราชดำรัส กล่าวเปิดการประชุมโดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้า มหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี (พระยศในขณะนั้น) เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2532 ณ โรงแรมแชงกรี-ลา กรุงเทพฯ² และบทความเรื่อง “ห้องปฏิบัติการ การนอนหลับกับอนาคตของจิตเวชศาสตร์ในประเทศไทย”³

2. ได้มีการเริ่มจัดทำวารสารสมาคมจิตแพทย์ที่เป็นเรื่อง ในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งโดยเฉพาะ เป็นครั้งแรกในฉบับที่ 1 ของปี พ.ศ. 2534 เป็นฉบับ “นิติจิตเวชศาสตร์” ซึ่งได้รวบรวมบทความ จากการบรรยายของวิทยากรในการประชุมวิชาการของวิทยาลัย จิตแพทย์แห่งประเทศไทย (ขณะนั้นยังไม่ได้เป็น ราชวิทยาลัยฯ) ร่วมกับภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ โดยมี รศ.นพ.พิษณุ อุดมรัตน์ เป็นบรรณาธิการ

ต่อมาในสมัยที่ รศ.นพ.มานิช หล่อตระกูล เป็น บรรณาธิการ ก็ได้จัดทำวารสารสมาคมจิตแพทย์ ฉบับ Suicide และฉบับ Addiction Medicine รวมทั้งฉบับ Schizophrenia ซึ่งได้ เชิญ รศ.นพ.พิษณุ อุดมรัตน์ มาเป็นบรรณาธิการรับเชิญของฉบับ ดังกล่าวด้วย นอกจากนี้ในสมัยที่ รศ.นพ.มานิช หล่อตระกูล เป็น บรรณาธิการ ได้จัดให้มีบทบรรณาธิการซึ่งเป็นคนละอย่างกับ บรรณาธิการแถลง โดยได้เรียนเชิญจิตแพทย์อาวุโสมาร่วมเขียน บทบรรณาธิการเพื่อตีพิมพ์ลงในวารสารของแต่ละฉบับ

3. เมื่อวารสารสมาคมจิตแพทย์ มีอายุย่างเข้า 45 ปี ในปี พ.ศ. 2543 บรรณาธิการในขณะนั้น คือ รศ.นพ.มานิช หล่อตระกูล จึงจัดทำวารสารของทั้ง 4 ฉบับ ในปี พ.ศ. 2543 ด้วยการคาดมูม ปกสีฟ้า พิมพ์คำว่า “ครบรอบ ๔๕ ปี” นอกจากนี้ในคอลัมน์ บทบรรณาธิการของวารสารสมาคมจิตแพทย์ แต่ละฉบับในปี ดังกล่าว ได้คัดเลือกบทความที่เคยตีพิมพ์ในวารสารสมาคม จิตแพทย์ ฉบับก่อนๆ บางบทความ มาตีพิมพ์ซ้ำใหม่อีกครั้ง เพื่อให้ จิตแพทย์รุ่นหลังได้มีโอกาสอ่านบทความเหล่านี้ ดังตารางที่ 1

4. ได้มีการจัดทำวารสารสมาคมจิตแพทย์ เพื่อร่วม เทิดพระเกียรติในหลวงรัชกาลที่ 9 ในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติ ครบ 60 ปี ในปี พ.ศ. 2549 โดยสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย ได้จัดทำโครงการ “สุขภาพจิตดีเพราะมีชีวิตตามแนว เศรษฐกิจพอเพียง” ขึ้นในวารสารฉบับดังกล่าว จึงได้เชิญ พระบรมฉายาลักษณ์ไว้บนปก และได้รับพระบรมราชานุญาตนำ ตราสัญลักษณ์งานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี มาไว้ที่มุมบน ของหน้าปกด้วย พร้อมกับตีพิมพ์บทความพิเศษ 3 เรื่อง จาก ผู้นิพนธ์ 3 คน ดังนี้

- สุขภาพจิตดีเพราะมีชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง (ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล)⁴

- ชีวิตพอเพียง (ศ.นพ.สมพร บุษราภิจ)⁵

- สุขภาพจิตกับเศรษฐกิจพอเพียง (ศ.นพ.พิษณุ อุดมรัตน์)⁶

5. ได้มีการจัดทำวารสารสมาคมจิตแพทย์ เพื่อเป็นเกียรติ แต่ ศาสตราจารย์นายแพทย์ฝน แสงสิงแก้ว บิดาแห่งวงการ จิตเวชศาสตร์ไทย ในปี พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นปีที่ครบ 100 ปีชาตกาล ของท่าน โดยสมาคมจิตแพทย์ ได้จัดทำโครงการ “๑๐๐ ปีชาตกาล ศ.นพ.ฝน แสงสิงแก้ว” ขึ้นโดยในวารสารฉบับนี้ได้ตีพิมพ์บทความ พิเศษ 2 เรื่อง ดังนี้

- ท่านอาจารย์หมอฝน (ศ.นพ.สมพร บุษราภิจ)⁷

- ศาสตราจารย์นายแพทย์ฝน แสงสิงแก้ว: ผู้สร้างและ ผู้ให้ (พญ.สุพัฒน์ เดชาดิวงค์ ณ อยุธยา)⁸

6. ได้มีการจัดทำวารสารสมาคมจิตแพทย์ ฉบับผนวก (supplementary issue) ขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2551 เพื่อ รวบรวมคำบรรยายเป็นภาษาอังกฤษของวิทยากรจากประเทศไทย 3 คน และสหรัฐอเมริกาอีก 3 คน ใน Symposium Thai-American Psychiatry Conference (TAP Con) ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2551 ณ รอยัลพารากอนฮอลล์ สยามพารากอน กรุงเทพฯ ระหว่างสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย และสมาคมจิตแพทย์

ตารางที่ 1 แสดงรายชื่อบทความเดิมที่ถูกคัดเลือกมาตีพิมพ์ซ้ำและรายชื่อผู้นิพนธ์บทความนั้น ในวารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย ปี พ.ศ. 2543 เพื่อร่วมฉลองในโอกาสที่วารสารเข้าสู่ปีที่ 45

ปีที่ (ฉบับที่)	ชื่อผู้นิพนธ์	ชื่อบทความ
45 (1)	ศาสตราจารย์นายแพทย์ฝน แสงสิงแก้ว	ความผูกพันรักใคร่ในครอบครัว
45 (2)	นายแพทย์บุญสวสย เชิดเกียรติกุล	สุนทรภู่
45 (3)	แพทย์หญิงสุพัฒน์ เดชาดิวงค์ ณ อยุธยา	จิตแพทย์ทำงานสบายที่สุดจริงหรือ, ลูกรักจริงเป็นเด็กดี
45 (4)	นายแพทย์สงัน สุวรรณเลิศ	ผีปอบ, ผีเข้าในทรรคนะของจิตแพทย์

อเมริกัน โดยมี Prof. Pedro Ruiz นายกสมาคมจิตแพทย์อเมริกัน นำคณะมาเป็นวิทยากร เป็นการประชุมที่จัดขึ้นเพื่อเป็นกิจกรรมหนึ่ง ที่ร่วมฉลองความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างประเทศไทยกับ สหรัฐอเมริกา ครบรอบ 175 ปี ในปีดังกล่าว สำหรับรายละเอียด ของชื่อผู้สนับสนุนและชื่อบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ สามารถ ดูได้จากตารางที่ 6 ของเอกสารอ้างอิงหมายเลข 1

7. ต่อมาในปี พ.ศ. 2552 ได้มีการจัดทำวารสารสมาคม จิตแพทย์ฯ ฉบับผนวกขึ้นอีก เนื่องในโอกาสครบ “120 ปี จิตเวชศาสตร์ไทย” โดยมีการตีพิมพ์บทความ ดังนี้

- จิตเวชศาสตร์ไทยในอดีต (ศ.นพ.จำลอง ดิษยวณิช)⁹

- จิตเวชศาสตร์ไทยในอนาคต (ศ.นพ.พิเชฐ อุดมรัตน์)¹⁰

สำหรับปี พ.ศ. 2568 นี้ ที่วารสารสมาคมจิตแพทย์ฯ ครบรอบ 70 ปี ทางสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทยและวารสาร จะพิจารณาจัดทำวารสารเพื่อเฉลิมฉลองในวาระนี้หรือไม่ก็ฝากไว้ เพื่อพิจารณาด้วย หรือหากจะรอให้ครบ 75 ปี ซึ่งถือว่าเป็น “พัทธาสมโภชน์ (Diamond Jubilee)” จึงค่อยฉลองไปอีก 5 ปี ข้างหน้าก็ได้ แต่พบว่าสมาคมจิตแพทย์อินเดีย (Indian Psychiatric Society) ได้มีการฉลองเนื่องในโอกาสที่วารสาร Indian Journal of Psychiatry ครบ 25 ปี หรือที่เรียกว่า รัชดาสมโภชน์ (Silver Jubilee) และครบ 50 ปี หรือที่เรียกว่า สุพรรณสมโภชน์ (Golden Jubilee)¹¹ ด้วย

เหลียวหลังไปดูศักยภาพของสมาคมจิตแพทย์ฯ ในการจัดทำวารสารฉบับภาษาอังกฤษ

นอกจากนี้สมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทยยังได้ให้ความร่วมมือกับทาง ASEAN Federation for Psychiatry and Mental Health (AFPMH)¹² ในการจัดทำ ASEAN Journal of Psychiatry อีกด้วย ใน 2 วาระด้วยกัน โดย ASEAN Journal of Psychiatry ในครั้งแรกจัดพิมพ์ในราวปี พ.ศ. 2533 ปีละ 3 ฉบับ มีจิตแพทย์สิงคโปร์เป็นบรรณาธิการคนแรก แล้วใช้วิธีหมุนเวียน ผลัดกันเป็นบรรณาธิการทุกๆ 2 ปี บรรณาธิการคนถัดมา คือ จิตแพทย์จากประเทศไทย (ศ.พญ.สุวิทนา อารีพรรค) มาเลเซีย ฟิลิปินส์ อินโดนีเซีย ตามลำดับ แต่ในบางประเทศกลับพิมพ์วารสารเพียงแค่ฉบับเดียวในเวลา 2 ปี และจัดพิมพ์ออกมา ก่อนหน้าการประชุม AFPMH Congress เพียงไม่กี่วันเพื่อแจกจ่ายให้กับผู้เข้าร่วมประชุม AFPMH Congress เมื่อสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทยต้องรับผิดชอบการจัดพิมพ์ ASEAN Journal of Psychiatry ต่อจากประเทศอินโดนีเซีย ที่ประชุมคณะกรรมการ

อำนวยการสมาคมจิตแพทย์ฯ จึงเห็นว่าควรจัดพิมพ์อย่างสม่ำเสมอ โดยออกปีละ 2 ฉบับ คือ ฉบับเดือนมกราคม - มิถุนายน และฉบับเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม ออกในปี พ.ศ. 2550 และ 2551 ตามลำดับ โดยในปี 2551 ยังได้จัดทำฉบับผนวก (supplementary issue) เพิ่มอีก 1 ฉบับ คือ ฉบับที่รวบรวม Abstracts ของผลงานที่นำเสนอในการประชุม AFPMH Congress ครั้งที่ 11 ที่กรุงเทพฯ นอกจากนี้ยังได้สร้างปรากฏการณ์ใหม่ ด้วยการนำวารสาร ASEAN Journal of Psychiatry ไปแขวนไว้บนเว็บไซต์ของภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ ซึ่งเป็นที่ทำการของบรรณาธิการวารสารในขณะนั้น (ศ.นพ.มานิต ศรีสุรภานนท์) ทำให้จิตแพทย์ในอาเซียนและทั่วโลก สามารถเปิดอ่านบทความที่สนใจในวารสารได้จากทางอินเทอร์เน็ต (internet)

แลหน้าสู่อนาคต

เมื่อเปรียบเทียบวารสารทางจิตเวชศาสตร์ของประเทศต่างๆ ในทวีปเอเชีย ก็พบว่าวารสารสมาคมจิตแพทย์ฯ ของเราที่มีอายุยืนถึง 70 ปี ในปัจจุบัน นับว่าเป็นวารสารที่เก่าแก่ฉบับหนึ่ง เพราะวารสารของมาเลเซีย (Malaysian Journal of Psychiatry) เพิ่งมีอายุได้เพียง 34 ปี ส่วนวารสารจิตเวชศาสตร์ที่บริหารจัดการ โดยสมาคมจิตแพทย์อินเดีย (Indian Journal of Psychiatry) มีอายุ 67 ปี ขณะเดียวกันวารสารจิตเวชศาสตร์ที่บริหารจัดการโดย สมาคมจิตแพทย์ญี่ปุ่น (Psychiatry and Clinical Neuroscience, PCN) มีอายุถึง 79 ปี ในปีนี้

เป็นที่น่าสังเกตว่า ทั้ง 3 วารสารของต่างประเทศในทวีปเอเชีย ล้วนแต่ตีพิมพ์บทความเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด โดยของ ญี่ปุ่น (PCN) มีพันธกิจที่ชัดเจนว่าจะเป็ศูนย์กลางวิชาการ (academic hub) ทางทางแพทย์ด้านจิตเวชศาสตร์ และปัจจุบัน PCN ได้ออกวารสารอีกฉบับหนึ่ง เรียกว่า “Psychiatry and Clinical Neuroscience Reports” ซึ่งเป็น open access journal

ขณะเดียวกันวารสารในประเทศไทยเราหลายฉบับ ก็ได้พัฒนาเปลี่ยนเป็นตีพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษทั้งฉบับ และบางวารสาร ก็เปลี่ยนชื่อตัวเองจากชื่อภาษาไทยเป็นชื่อภาษาอังกฤษ เช่น สงขลานครินทร์เวชสาร ปัจจุบันคือวารสาร Journal of Health Science and Medical Research (JHSMR)

ดูเหมือนว่าวารสารสมาคมจิตแพทย์ฯ ของเราจะเป็นสนามสำหรับตีพิมพ์บทความของนักวิจัยใหม่ โดยเฉพาะผลงานวิจัยของแพทย์ประจำบ้านที่จะสมควรสอบ จึงอาจจะยังมีความ

จำเป็นอยู่ที่จะต้องมีการสำรวจรับนักวิจัยใหม่เหล่านี้ ซึ่งเรื่องนี้คงต้องขึ้นกับนโยบายของคณะกรรมการอำนวยการสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย และความต้องการของสมาชิกทุกคนว่าประสงค์จะให้วารสารสมาคมจิตแพทย์ฯ มีพัฒนาการต่อไปข้างหน้าอย่างไร

นอกจากนี้วารสารในต่างประเทศหลายฉบับมักจะตีพิมพ์คำอุทิศหรือบทความรำลึกถึงผู้เสียชีวิต (obituary) ให้กับจิตแพทย์ที่ถึงแก่กรรม เป็นการให้เกียรติกับสมาชิกของสมาคม

จึงขอเรียนฝากให้บรรณาธิการได้เสนอต่อคณะกรรมการอำนวยการสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย และสมาชิกร่วมกันพิจารณาข้อเสนอข้างต้นต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์พิเชฐ อุดมรัตน์

3. Udomratn P. Sleep laboratory and the future of psychiatry in Thailand. *J Psychiatr Assoc Thailand* 1989; 34(4): 305-16.
4. Tantivejakul S. Live life following the sufficiency economy philosophy brings good mental health. *J Psychiatr Assoc Thailand* 2006; 51(4): 282-8.
5. Bussaratid S. Sufficient life. *J Psychiatr Assoc Thailand* 2006; 51(4): 289-91.
6. Udomratn P. Mental health and the sufficiency economy philosophy. *J Psychiatr Assoc Thailand* 2006; 51(4): 292-7.
7. Bussaratid S. Master Dr. Phon Sangsingkeo. *J Psychiatr Assoc Thailand* 2007; 52(2): 104-6.
8. Dejatiwongse Na Ayudhya S. Professor Dr. Phon Sangsingkeo: The creator and the giver. *J Psychiatr Assoc Thailand* 2007; 52(2): 107-23.
9. Dissayavanish C. Thai psychiatry in the past. *J Psychiatr Assoc Thailand* 2009; 54 (Supplement 1): 3S-11S.
10. Udomratn P. Thai psychiatry in the future. *J Psychiatr Assoc Thailand* 2009; 54 (Supplement 1): 12S-20S.
11. Sathyanarayana Rao TS. Golden Jubilee, 2008. *Indian J Psychiatry* 2007; 49(2): 77.
12. Udomratn P. ASEAN Federation for Psychiatry and Mental Health. *J Psychiatr Assoc Thailand* 2008; 53(4): 335-41.

เอกสารอ้างอิง

1. Udomratn P. The Psychiatric Association of Thailand during the past 70 Years: From past to present. *J Psychiatr Assoc Thailand* 2024; 69(1): 1-15.
2. Royal Speech of HRH Princess Maha Chakri Sirindhorn at the opening ceremony of the 17th annual academic meeting of the psychiatric association of Thailand. *J Psychiatr Assoc Thailand* 1989; 34(4): 261-62.